

Eix de seguretat i drets civils

Diagnosi

El darrer baròmetre semestral de Barcelona (juny 2014) elaborat per l'Ajuntament col·loca la "inseguretat" en el sisè lloc dels principals problemes personals de la ciutadania darrere de l'atur i condicions de treball (22,9%), els problemes econòmics (16,8%), els problemes i preocupacions personals (6,1%), els equipaments i serveis (5,1%) i les prestacions i ajuts (4,9%). El baròmetre reflecteix així que gairebé el 40% de la població manifesta que la seva principal causa de malestar prové de causes econòmiques o sociolaborals, mentre només un 4,3% fa palès que el seu problema principal és la inseguretat.

La ciutadania expressa així les causes reals de malestar. La falta de seguretat per portar a terme els seus projectes vitals. En aquest sentit, el mapa de la desigualtat a la ciutat, que evidencia la profunda fractura social que viu Barcelona, confirma que els habitants de Barcelona han d'estar més preocupats per saber si podran mantenir el seu habitatge o el seu lloc de treball que per les amenaces de la delinqüència a una ciutat que se situa entre les 15 més segures del món.

En el marc del gir punitiu que han experimentat les societats occidentals en els darrers 30 anys, a la ciutat de Barcelona s'han desenvolupat polítiques de seguretat i de control de l'espai públic que tenen més a veure amb una ordenació de l'espai al servei de les activitats empresarials que no pas amb les necessitats de les persones. Així mateix, els successius governs municipals, no han renunciat al populisme punitiu per a una competició electoral centrada en una hipotètica necessitat de mà dura contra la delinqüència i l'incivisme que es va concretar amb l'Ordenança de mesures per a fomentar i garantir la convivència ciutadana a l'espai públic de Barcelona, més coneguda com Ordenança de Civisme, aprovada el 2005 i que entrà en vigor l'any 2006.

Aquesta norma, que constitueix la consolidació d'un abordatge repressiu de les problemàtiques socials amb projecció sobre l'espai públic, va facilitar l'aplicació de sancions a persones sense llar que dormen al carrer i a persones que exerceixen la venda ambulants o la prostitució.

Tot plegat d'esquenes a una societat civil organitzada i a col·lectius de persones afectades per diferents situacions d'exclusió social que rebutjaven i rebutgen la visió de l'espai públic i del civisme que es desprèn d'aquesta ordenança. La revisió de l'Ordenança del Civisme –per derogar-ne els aspectes més punitius– ha estat demanada per moltes instàncies que van des de la FAVB fins a l'ICV-EUiA, passant per la Síndica de Greuges, l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans o la major part d'entitats socials que treballen amb qüestions relatives a la prostitució de carrer.

Mentre Barcelona s'adscivia a aquest gir punitiu, s'oblidava el debat sobre el model policial que ha de servir als que vivim a la ciutat. La Guàrdia Urbana de Barcelona s'ha vist involucrada en escàndols de corrupció, de vinculació d'alguns dels seus membres a activitats delictives i d'abusos totalment inacceptables en una societat democràtica. El cos compta amb una Unitat de Policia Administrativa i de Seguretat (UPAS) que compleix, entre d'altres funcions, la de grup d'antiavalots, solapant-se així amb la Policia Autònoma de la Generalitat de Catalunya, i que massa freqüentment s'ha vist esquitxada per denúncies de maltractaments per part de la ciutadania. L'existència d'aquesta unitat és jurídicament qüestionable i, a la pràctica, suposa la dedicació de recursos públics a activitats purament repressives.

Cal obrir dos debats que estan íntimament lligats: ¿quin model de convivència i quin model de policia volem a la nostra ciutat?

Somni

La seguretat en la seva concepció clàssica es defineix com absència de riscos i perills per a les persones. Aquesta formulació, però, té dos enfocaments no necessàriament coincidents: el de l'Estat i el de les persones. L'Estat concep la seguretat des d'un punt de vista policial i militar de control i vigilància per salvaguardar el territori, les infraestructures, els habitants i l'ordre intern de possibles violències internes o provinents de l'exterior. La percepció que tenen les persones parteix d'altres supòsits.

La majoria de la ciutadania relaciona la seguretat amb l'àmbit personal, amb la possibilitat de cobrir amb dignitat necessitats elementals. Així doncs, les persones cerquem seguretat econòmica, d'habitatge, alimentària, sanitària, educativa, mediambiental i, també, la de no patir violència física, malgrat es tracti d'un aspecte més d'un conjunt de seguretats vitals.

Partint d'aquesta dicotomia, l'Estat i per extensió els governs locals, haurien de posar l'èmfasi en protegir la ciutadania de la inseguretat que provoca no tenir les necessitats vitals cobertes. Aquest enfocament de la seguretat s'ha de formular a partir de dues reflexions, plantejant-nos, en primer lloc, qui és el subjecte de la seguretat, produint-hi un canvi i passar de l'Estat/Govern local a la persona, i, en segon lloc quina és la seguretat que es vol i quines en són les amenaces.

Aquest enfocament obliga a anar més enllà de la protecció davant la violència física i té en compte altres factors com els socioeconòmics, essencials per a la supervivència i la dignitat humana.

En aquest sentit, és necessari un canvi de paradigma que articuli les estratègies de seguretat ubicant l'ésser humà en el centre de les polítiques públiques, amb l'objectiu de resoldre les necessitats de les persones afectades per les inseguretats provocades per les desigualtats en els àmbits polítics, econòmics, socials i culturals.

És per això que somiem en una ciutat on els problemes socials es tractin des d'aproximacions socials i no pas punitives o sancionadores. Volem una ciutat on puguem desenvolupar els nostres drets socials amb seguretat i llibertat. On ens sentim segurs per establir relacions de confiança i suport mutu entre les persones. On no tinguem por de tornar sols de nit a casa, perquè tenim la seguretat que tindrem casa. On no tinguem por de ser detinguts per allò que pensem, per raó de la nostra aparença física, la roba que portem, el pentinat o el nostre accent.

Somiem una ciutat en què els cossos policials siguin serveis públics de qualitat, amb garanties d'igualtat, ben dimensionats en funció del nombre de persones per a les quals treballin i en funció dels riscos reals. Coordinats amb la resta de serveis que conformen les urgències i emergències, moderns i orientats a la prevenció. Volem una ciutat on la Guàrdia Urbana treballi per protegir els drets de la ciutadania, per protegir les persones dels abusos de poder i no per protegir-se a sí mateixa o protegir els poderosos.

Volem una ciutat on independentment de la ubicació de la nostra llar o del nostre lloc de feina tinguem garantits els temps de resposta i atenció adients i avaluable en cas d'urgències o emergències. Amb un servei de Bombers i d'emergències sanitàries integrat, amb dotació de mitjans, plantilles, eines i emplaçaments, amb capacitat de resposta, amb consideració de servei públic essencial. Somiem una ciutat amb un "espai públic" no exclouent, on totes les persones, independentment de la seva condició social tinguin dret a fer-ne ús.

Volem un espai públic on puguem manifestar-nos, expressar-nos, reunir-nos sense por a ser multats, colpejats o a perdre un ull! Una ciutat on l'espai comú es pugui utilitzar amb seguretat per a les concentracions de persones en les seves activitats socials, laborals, culturals o polítiques. Fomentant les cultures de prevenció i seguretat a les activitats educatives i divulgatives.

En definitiva, somiem una ciutat en què el dret a la seguretat sigui tan prioritari com la seguretat en drets.

Propostes fonamentals

1. Derogació immediata de l'Ordenança de civisme.
2. Acabar amb les batudes racistes i xenòfobes enfocades a la persecució i criminalització de les persones migrants.
3. Creació d'un Observatori del compliment dels drets humans a la ciutat. Aquest observatori ha d'estar format per persones vinculades a entitats civils de defensa dels drets humans. Organisme públic que monitori les actuacions policials que pugui rebre denúncies ciutadanes i que tingui la potestat d'entrar a comissaries i recintes sense previ avís i per revisar les dependències de retenció de persones així com els expedients dels retinguts.
4. Instal·lació de videocàmeres en totes les comissaries de la Guàrdia Urbana per garantir que es respecten els drets de les persones retingudes.
5. Creació de mecanismes reals de participació ciutadana en matèria de seguretat policial. Basant-se en els principis de corresponsabilitat: la policia, conjuntament amb la ciutadania, identificaria quins són els temes que generen més inseguretat i sobre els que cal incidir, de manera que l'activitat policial no depengui de criteris interns de la mateixa organització sinó que fossin el resultat d'una mirada conjunta sobre la ciutat.
6. Establir com a prioritat de la Guàrdia Urbana la coordinació amb tots els altres serveis públics, municipals, autonòmics, estatals o privats, amb l'objectiu manifest de facilitar que totes les persones que habiten la ciutat se sentin més segures.
7. Dissolució de la Unitat de Policia Administrativa i de Seguretat (UPAS) de la Guàrdia Urbana.
8. Creació d'una sindicatura de les persones sense llar, vinculada a la Síndica de Greuges de Barcelona.
9. Impulsar la revisió dels mecanismes de selecció de candidats als cossos policials de Catalunya.
10. Impulsar el desenvolupament del codi ètic professional per als cossos policials de Catalunya.
11. Prohibir la utilització de pistoles elèctriques Taser en el desenvolupament de les tasques de la Guàrdia Urbana.
12. Treballar institucionalment per a l'eliminació del CIE de Zona Franca i declarar la ciutat lliure de CIEs
13. Definir les actuacions de control sobre el trànsit segons la sinistralitat i prescindir dels controls amb finalitat exclusivament recaptatòria.
14. Impulsar la incorporació d'una perspectiva de gènere en les polítiques de seguretat i de prevenció de la victimització.
15. Impulsar un compromís públic amb l'eradicació de les violències masclistes, homòfobes i trànsfobes en els espais públics i privats, esdevenint una ciutat que combat totes les formes de violència contra les dones i les persones amb sexualitats i gèneres no normatius.
16. Acabar amb la persecució i criminalització de la prostitució al carrer.
17. Emprendre accions de treball de protecció per a les dones prostituïdes en circuits tancats. Assegurar l'accés de les treballadores socials d'ABITS en aquests establiments i la seva presència en

situacions d'intervenció policial (de cara a atendre especialment persones sense papers).

18. Acabar amb la persecució i criminalització de venedors ambulants.
19. Impulsar la unificació dels cossos de Bombers de Catalunya.
20. Tancament del parc il·legal de l'Escorxador i emplaçament del nou parc de Bombers, amb criteris que garanteixin el servei i uns temps d'arribada equilibrats.

